

10 / 2022

RAPPORT

**Evaluering av implementeringen av
RETHOS for studieprogrammene i
sosialt arbeid**

2022

NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen – er et faglig uavhengig forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet.

NOKUTs samfunnsoppdrag, oppgaver og faglige uavhengighet er definert i universitets- og høyskoleloven og er nærmere spesifisert i forskrifter. I tillegg utfører NOKUT tilsyns- og forvaltningsoppgaver etter delegasjon fra departementet.

Formålet med NOKUTs virksomhet er å sikre og fremme kvalitet i utdanning ved

- å føre tilsyn med, informere om og bidra til å utvikle kvaliteten i norsk høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning
- å godkjenne og informere om utenlandsk utdanning og informere om mulighetene for godkjenning av utenlandsk utdanning og kompetanse i Norge

NOKUTs arbeid skal bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning, høyere yrkesfaglig utdanning og godkjent høyere utenlandsk utdanning.

NOKUT bruker sakkyndige i akkrediteringer, tilsyn, evalueringer, godkjenning av utenlandsk utdanning og prosjekter.

Du kan lese mer om arbeidet vårt på nokut.no.

NOKUT er sertifisert som miljøfyrtårn

Tittel	Evaluering av implementeringen av RETHOS for studieprogrammene i sosialt arbeid
Forfatter(e)	Sakkyndige: Jorunn Vindegg OsloMet, Reidun Karlsen NAV Gjøvik, Mariann Iren Vigdal HVL. Fra NOKUT: Magnus Haakens, Marte Bogen Sinderud, Åsne Kalland Aarstad og Katrine Kronen.
Dato	22.02.2022
Rapportnummer	10-2022
ISSN-nr	1892-1604

© NOKUT Oppgi NOKUT som opphav ved bruk av materiale.

Forord

Denne rapporten omhandler implementeringen av retningslinjene for helse- og sosialfagutdanningene, RETHOS.

NOKUT har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet evaluert implementeringen av RETHOS gjennom tre ulike deler:

- Kartlegging av etterlevelse av de nasjonale retningslinjene. Her presenteres det vurderinger fra sakkyndige om studieplanene ved institusjonene er i tråd med de nasjonale retningslinjene.
- Kartlegging av institusjonenes erfaringer. Her presenteres en oppsummering av institusjonenes erfaring med studieplanarbeidet.
- Kartlegging av tjenestenes erfaringer. Her presenteres tjenestenes erfaringer med samarbeidet om utviklingen av nye studieplaner.

Gjennom denne tilnærmingen ønsker vi å frembringe kunnskap om hvordan prosessen rundt selve implementeringen av retningslinjene har vært, både for institusjonene og for tjenestene.

De viktigste bidragene til evalueringens datagrunnlag er de sakkyndige komiteenes vurderinger, institusjonenes selvevalueringer og intervjuer med representanter fra tjenestene som har vært involvert i samarbeidet om utviklingen av studieplaner.

Vi håper rapporten gir et nyttig bidrag til videreutviklingen av RETHOS som styringssystem og til institusjonenes arbeid med å videreutvikle studieplanene sine.

Innhold

1 Om evalueringen av implementeringen av RETHOS	9
1.1 Fagområder	11
1.2 Kartlegging av etterlevelse	11
1.3 Kartlegging av institusjonenes erfaringer	12
1.4 Tjenestenes erfaringer	12
1.5 Leserveileder	13
2 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved OsloMet – storbyuniversitetet	14
2.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet	14
2.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen	14
2.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?	15
2.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?	15
3 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved UiT– Norges arktiske universitet.....	16
3.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet	16
3.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen	16
3.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som fastsatt i retningslinjene?	17
3.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?	17
4 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Høgskulen på Vestlandet.....	18
4.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet	18
4.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen	18
4.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som fastsatt i retningslinjene?	19
4.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?	19
5 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.....	20
5.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet	20

5.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen	20
5.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?	21
5.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?	21
6 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Høgskolen i Innlandet.....	23
6.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet.....	23
6.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen	23
6.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?	24
6.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?	25
7 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Høgskolen i Østfold	26
7.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet.....	26
7.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen	26
7.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?	27
7.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?	28
8 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Høgskolen i Volda (HVO)	29
8.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet.....	29
8.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen	29
8.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?	30
8.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?	30
9 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Universitet i Agder (UiA)	31
9.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet.....	31
9.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen	31
9.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?	32

9.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?	33
10 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Universitetet i Stavanger (UiS).....	34
10.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet.....	34
10.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen	34
10.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?.....	35
10.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?	35
11 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Nord universitet	36
11.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet.....	36
11.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen	36
11.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?.....	37
11.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?	37
12 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved VID vitenskapelige høyskole	38
12.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet.....	38
12.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen	38
12.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?.....	39
12.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?	39
13 NOKUTs sammenfatning av tjenestenes erfaringer fra implementeringen av RETHOS.....	42
13.1 Retningslinjenes anvendelighet	42
13.2 Mulighet for lokal tilpasning	43
13.3 Samarbeid med tjenestene	43
13.4 Samarbeid med andre fagområder	44
13.5 Samarbeid med andre aktører	45

13.6 Andre uforutsette konsekvenser	46
14 NOKUTs sammenfatning av institusjonenes erfaringer fra implementeringen av RETHOS	47
14.1 Organisering	47
14.2 Rekruttering	48
14.3 Praktisk gjennomføring	49
14.4 Tidsutfordring.....	50
14.5 Samarbeid etter RETHOS	50

Sammendrag

De nye nasjonale retningslinjene for helse- og sosialfagutdanningene (RETHOS) er en del av et nytt styringssystem. Intensjonen er at de nye retningslinjene skal bidra til at nyutdannede kandidater har en likeverdig sluttkompetanse som imøtekommer tjenestenes kompetansebehov.

Implementeringen av retningslinjene er inndelt i tre faser der den første fasen begynte høsten 2020. Kunnskapsdepartementet har gitt NOKUT i oppdrag å evaluere implementeringen av retningslinjene. Formålet er å framskaffe informasjon som er nyttig for videreutviklingen av RETHOS som styringssystem og institusjonenes studieplanarbeid. Evalueringen omfatter åtte fagområder, og i denne rapporten presenteres funnene fra utdanningene i sosialt arbeid. Evalueringen tar for seg tre områder: Vurdering av etterlevelse mellom studieplaner og de nye retningslinjene, institusjonenes erfaringer med implementeringen og tjenestenes erfaring med implementeringen.

Vurderinger av etterlevelse utført av en sakkyndig komite

De fleste institusjonene har utviklet fullstendige studieplaner på vurderingstidspunktet, mens én av studieplanene kun er ferdigstilt for to av studieårene. Sakkyndigkomiteen mener de fleste studieplanene er utviklet i tråd med de nasjonale retningslinjene. I ett tilfelle er komiteen usikker på om retningslinjene er tilstrekkelig ivaretatt. Sakkyndiggruppen viser til mulige mangler ved flere institusjoner som de bør se nærmere på. De påpeker blant annet at noen av læringsutbyttene knyttet til det samiske aspektet er vanskelig å gjenfinne i flere av studieplanene.

Institusjonenes erfaring med implementeringen

Flertallet av institusjonene mener retningslinjene er et godt verktøy i arbeidet med å utvikle studieplaner. Samtidig uttrykker flere at retningslinjene er svært detaljerte. Noen uttrykker at den høye detaljgraden går ut over den faglige kreativiteten og muligheten for lokal tilpasning. Flere av institusjonene har klart å ivareta sine individuelle profiler, men det oppleves krevende å innpasse lokale krav, som for eksempel ex.phil., samtidig som en ivaretar alle læringsutbyttene innenfor 180 studiepoeng. De fleste institusjonene rapporterer om et godt samarbeid med tjenestene i studieplanarbeidet.

Tjenesterepresentantenes erfaring med implementeringen på tvers av fagområdene

Tjenesterepresentantene har ulike erfaringer med implementeringen, men de har klare meninger om hva som skal til for å sikre et godt samarbeid. De ønsker å bli involvert tidlig prosessen, slik at de kan være med og påvirke den overordnede tematikken i studieplanarbeidet. Videre bør det være en bredde i utvalget av tjeneste- og studentrepresentanter. Det kommer også fram at det er viktig at institusjonene følger opp tjenesterepresentantene godt både før, underveis og etter innspillsprosesser, slik at de er godt informert om forventninger til arbeidet, kan forankre innspill i egen virksomhet og se resultater av samarbeidet.

1 Om evalueringen av implementeringen av RETHOS

I St.meld. nr. 13 (2011–2012)¹ og St.meld. nr. 16 (2016–2017)² ga Stortinget tilslutning til en rekke forslag for å styrke kvaliteten og relevansen i de helse- og sosialfaglige utdanningene. Det vises her til at helse- og velferdstjenestene ikke har god nok innflytelse på det faglige innholdet, og at utdanningene er for statiske. Disse forholdene fører til at kompetansen til nyutdannede kandidater ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer tjenestenes kompetansebehov og brukernes behov for kvalitet i tjenestene. Meldingen konkluderer med behov for bedre styring og bedre mekanismer på nasjonalt nivå for å sikre at situasjonen bedres.

RETHOS er et svar på stortingsmeldingen og er en del av et nytt styringssystem for disse utdanningene. Utdanningene skal nå reguleres etter følgende modell:

1. UH-loven som gir hjemmel for faglig styring av utdanningene gjennom rammeplaner.
2. Forskrift om felles rammeplan for alle grunnutdanningene. Rammeplanen fastsetter felles formål og felles innhold for alle grunnutdanningene. Den setter også rammer for arbeidet med retningslinjer for hver enkelt utdanning.
3. Forskriftsfestede retningslinjer for hver enkelt utdanning.

I motsetning til det tidligere styringssystemet skiller ikke RETHOS mellom rammeplanstyrte og ikke rammeplanstyrte utdanninger. I det nye systemet vil alle grunnutdanningene forholde seg til en felles rammeplan og fagspesifikke retningslinjer. Videreutdanninger og masterutdanninger er imidlertid ikke omfattet av punkt 2.

Målet med det nye styringssystemet er at utdanningene er framtidsrettede og i tråd med tjenestenes kompetansebehov. Styringssystemet skal føre til at tjenestene og brukerne skal få økt innflytelse på det faglige innholdet i utdanningene. Retningslinjene skal også «sikre et nasjonalt likeverdig faglig nivå, slik at kandidatene som uteksamineres har en felles sluttkompetanse, uavhengig av utdanningsinstitusjon».

De nasjonale retningslinjene skal være førende for institusjonenes eget arbeid med utdanningene, ikke minst utviklingen av lokale studieplaner. I RETHOS' mandat blir det slått fast at det «skal være handlingsrom innenfor retningslinjene til faglig utvikling, nyskaping og institusjonell tilpasning ved den enkelte institusjon».

For å ivareta hensynet både til et nasjonalt likeverdig faglig nivå og institusjonenes handlingsrom er læringsutbyttene i retningslinjene helt sentrale. Institusjonene har frihet til å legge til, omformulere eller dele opp læringsutbytter i studieplanene. De kan derimot ikke gjøre endringer som bidrar til at studenten ikke oppnår læringsutbyttene. «Likeverdig» er et viktig begrep. Studentenes sluttkompetanse skal ikke være «lik», men «likeverdig».

Prosjektet eies av departementsråden i Kunnskapsdepartementet (KD) og har en styringsgruppe som består av ekspedisjonssjefene fra KD, Arbeids- og sosialdepartementet (ASD), Barne- og familiedepartementet (BFD) og Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). Retningslinjene utvikles av nasjonale programgrupper for de spesifikke fagområdene. Programgruppene er sammensatt av representanter fra universitets- og høyskolesektoren,

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-13-20112012/id672836/>

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20162017/id2536007/>

tjenestene samt studenter. Nettopp den sterke representasjonen fra tjenestene inn i disse programgruppene er et viktig grep for å nå målet om at praksisfeltet skal ha større påvirkningskraft på innholdet i utdanningene.

RETHOS er organisert i tre faser. Fase 1 er tidligere rammeplanstyrte utdanninger, fase 2 er utdanninger som ikke var regulert igjennom rammeplaner og fase 3 er videreutdanninger. Fase 1 og 2 ble implementert av studieprogrammene i studieårene 2020–21 og 2021–22. Fase 3 er foreløpig ikke implementert.

Fagområder		
Fase 1 ³	Fase 2 ⁴	Fase 3 ⁵
Barnevernspedagog	Audiograf	Helsesykepleier
Bioingeniør	Klinisk ernæringsfysiolog	Barnevern (master)
Ergoterapeut	Farmasøyt	Anestesisykepleier
Fysioterapeut	Medisin	Barnesykepleier
Radiograf	Tannlege	Intensivsykepleier
Sosionom	Optiker	Operasjonssykepleier
Sykepleier	Ortopediingeniør	Kreftsykepleier
Vernepleier	Psykolog	Psykisk helse og rus
	Tannpleier	Jordmor
	Tanntekniker	Psykomotorisk fysioterapi
Samisk sykepleierutdanning (iverksettes fra 2023)	Paramedisin	Manuellterapi

I forbindelse med implementeringen av de nasjonale retningslinjene i lokale studieplaner har Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) fått i oppdrag fra KD å evaluere implementeringen for fase 1 og fase 2 utdanningene. Evalueringen skal bidra med kunnskap om implementeringen av retningslinjene og erfaringer rundt dette. Evalueringen vil med det bidra til å bygge et kunnskapsgrunnlag om RETHOS som kan benyttes i videre styringsarbeid.

Hensikten med evalueringen er å kartlegge

1. implementeringen og etterlevelsen av RETHOS
2. institusjonenes erfaringer med implementeringen av RETHOS
3. tjenestenes involvering og erfaringer med samarbeidet rundt utviklingen av ny studieplan

Fremgangsmåte

1.1 Fagområder

Evalueringen er rettet inn mot fase 1- og fase 2-utdanninger, men omfatter ikke alle utdanningene. NOKUT har foretatt et utvalg etter følgende kriterier: evalueringen skulle dekke en god bredde av fase 1- og fase 2-utdanningene innenfor prosjektets økonomiske rammer. For å redusere evalueringspresset i sektoren kunne utdanninger også velges bort dersom de nylig har vært gjenstand for andre typer evalueringer eller kartlegginger. Følgende utdanninger fra fase 1 og fase 2 ble inkludert i evalueringen:

Fase 1	Fase 2
Barnevernspedagog	Medisin
Sosionom	Psykologi
Ergoterapi	Tannpleie
Bioingeniør	Paramedisin

1.2 Kartlegging av etterlevelse

I utformingen av ny studieplan har studieprogrammene hatt frihet til å legge til, omformulere eller dele opp læringsutbytter i studieplanen. Den institusjonelle friheten fører til variasjon i utformingen av studieplanene, noe som er viktig for å ivareta studiestedenes individuelle profil. Den naturlige variasjonen gjør det imidlertid vanskelig å vurdere om helheten i en studieplan er i tråd med de nye retningslinjene uten fagkompetanse. For å imøtekomme behovet for fagkompetanse i vurderingen av etterlevelse i de nye studieplanene, ble arbeidet derfor gjennomført av en sakkyndiggruppe. Sakkyndiggruppen består av tre sakkyndige fra fagfeltet, der to kommer fra akademia og en fra tjenestene. NOKUT har utformet oppdraget til de sakkyndige og har bidratt til organiseringen av sakkyndiggruppene. Utover dette har de sakkyndige gruppene arbeidet og levert sine innstillinger og konklusjoner uavhengig av NOKUT. De sakkyndiges tolkninger og konklusjoner er derfor deres egne.

Sakkyndiggruppen for sosialt arbeid bestod av:

Jorunn Vindegg (leder) | OsloMet
 Reidun Karlsen | NAV Gjøvik
 Mariann Iren Vigdal | HVL

I tilfeller der en av de sakkyndige er vurdert å være inhabil i vurderingen av et studieprogram, har sakkyndigvurderingen blitt gjennomført av de to resterende sakkyndige.

For å vurdere etterlevelse har sakkyndiggruppene vurdert oppdaterte studieplaner opp mot de nasjonale retningslinjene. Studieplanene som ble vurdert, ble overlevert NOKUT på forsommeren 2021. Sakkyndiggruppene har også hatt tilgang på selvevalueringer fra studieprogrammene for å se studieplanarbeidet i kontekst.

1.3 Kartlegging av institusjonenes erfaringer

For å kartlegge studieprogrammenes erfaringer med retningslinjene og implementeringen av disse ble studieprogrammene bedt om å svare på en selvevaluering. Selvevalueringen gir studieprogrammene muligheten til å beskrive hvordan de har jobbet med utviklingen av den nye/reviderte studieplanen, beskrive hvordan de har samarbeidet med tjenestene og/eller andre fagområder samt uttrykke hvordan de opplever at de nye retningslinjene gir rom for lokal tilpasning. De konkrete spørsmålene i selvevalueringskjemaet er lagt ved som vedlegg 1.

Den delen av rapporten som omtaler studieprogrammenes erfaringer er sammenfattet av NOKUT på bakgrunn av disse selvevalueringene. Sammenfatningen er gjort på tvers av studieprogrammene, men med bruk av konkrete eksempler fra ulike studieprogram.

1.4 Tjenestenes erfaringer

For å samle data om tjenestenes erfaringer gjennomførte NOKUT en rekke intervjuer med tjenesteaktører som har bidratt inn i utviklingen av studieplaner ved ulike studieprogram.

Intervjuobjektene ble valg ut på grunnlag av informasjon i studieprogrammenes selvevalueringer. Kriteriet for utvelgelsen av intervjuobjektene var at selvevalueringen viste til et samarbeid av et slikt omfang at intervjuer med tjenestene kunne belyse samarbeidet ytterligere. Totalt ble det gjennomført 14 digitale intervjuer, enten som fokusgrupper eller enkeltintervjuer. Intervjuene omfattet 30 respondenter fra fem av de åtte fagområdene. De tre fagområdene som ikke ble inkluderte var medisin, psykologi og tannpleie. Disse ble valgt bort til fordel for flere intervjuer med andre fagområder der beskrivelsene av samarbeid med tjenestene ga mer utfyllende beskrivelser i tråd med seleksjonskriteriet.

Utvalgsmetoden medfører en skjevhet, da utvalget kun reflekterer studieprogram som har beskrevet et samarbeid med tjenestene i selvevalueringene sine, noe som ikke er tilfellet for alle selvevalueringene. Her refererer vi ikke til fagområdene som ikke ble intervjuet. Vi finner eksempler på studieprogram som ikke har samarbeidet med tjenestene om utviklingen av ny studieplan i de fleste fagområdene. Til tross for at utvalgsmetoden medfører en skjevhet, er det en forutsetning at tjenestene har vært involvert i studieplanarbeidet for å kunne utale seg om et slikt samarbeid.

Informantene ble identifisert igjennom selvevalueringene eller ved direkte kontakt med studieprogrammene. Det bemerkes at denne rekrutteringsmetoden ville kunne kompromittere intervjuobjektene anonymitet ovenfor studieprogrammene, noe som kan ha påvirket respondentenes svar. Full anonymitet var ikke mulig å oppnå, da det kun er et fåtall tjenesterepresentanter per studiested (ofte mellom en og fem), og studieprogrammene har naturligvis god kjennskap til disse. For å ivareta respondentenes anonymitet presenteres resultatene fra intervjuene på tvers av fagområdene. Fremstillingen av intervjuene på tvers av fagområdene ble også vurdert som faglig forsvarlig, da det var relativt mye overlapp mellom de ulike fagområdene.

1.5 Leserveileder

Rapporten er strukturert i tre deler etter problemstillingene. I del 1 presenteres sakkyndiggruppens vurdering av hvorvidt studieplanene ved de ulike studiestedene er i tråd med de nye nasjonale retningslinjene. I del 2 presenteres en oppsummering av institusjonenes erfaringer med studieplanarbeidet. I del 3 presenteres tjenestenes erfaringer med samarbeidet om utviklingen av nye studieplaner.

2 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved OsloMet – storbyuniversitetet

2.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet

Studieprogrammet framstår som godt gjennomarbeidet.

OsloMet har profil som storbyuniversitetet og vektlegger storbyens mangfold, utfordringer og muligheter. Studiet har et nært samarbeid med flere bydeler i Oslo og har en universitetsklinikk ved NAV Sagene.

Studieplanen er bygd opp av 14 emner på 10 studiepoeng og to emner på 20 studiepoeng. Studentene kan til en viss grad velge fordypning gjennom praksisstudiet og fordypnings-emnet i femte semester.

Emnene er organisert etter de to kompetanseområdene i retningslinjene. I første studieår vektlegges rammer for og perspektiver på sosialt arbeid, mens det utover i studiet rettes mer inn mot kunnskap om og arbeid med sosiale problemer.

2.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen

Samlet sett er den lokale studieplanen godt tilpasset retningslinjene, men det er enkelte mangler.

2.2.1 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «rammer for og perspektiver på sosialt arbeid» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene, men § 5d er vanskelig å finne igjen i den ordlyden som OsloMet har brukt.

2.2.2 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «kunnskap om og arbeid med sosiale problemer» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene, men det er enkelte mangler.

§ 7d er delvis ivaretatt i emnet «Sosialt arbeid – livsløp og hverdagsliv». § 7g er delvis ivaretatt i emnet «Sosialt arbeid i barneverntjenesten». § 7k er vanskelig å finne igjen i den ordlyden som OsloMet har brukt. Vi kan finne noe igjen i emnet «Introduksjon til sosialt arbeid».

§§ 8j, 8k og 8o finner vi ikke igjen i studieplanen. Dette til tross for at OsloMet har emner som «Profesjonell samhandling med barn, ungdom og familier i lokalsamfunnet» og «Sosialt arbeid i barneverntjenesten».

2.2.3 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging. Studiet har en oppbygging av emner som bidrar til progresjon i studiet.

2.2.4 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier. Studiet har to praksisperioder på henholdsvis 11 uker i 1. studieår og 12 uker i 3. studieår. Det er mulig å søke om å gjennomføre praksisstudiene i utlandet i 5. semester.

2.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?

De sakkyndige har tillit til at studentene oppnår det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene.

Studieplanen ivaretar i hovedsak retningslinjene, men har noen mangler, jfr. punkt 2.2.1. og 2.2.2.

2.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?

OsloMet sin profil gjenspeiles i emnet «Kunnskapsutvikling i sosialt arbeid». I dette emnet inngår i et prosjektarbeid der studentene skal ut i utvalgte bydeler og samle data om levekår, inkludering/ekskludering og medborgerskap. Studentene vil også få erfaring i komparativt og internasjonalt sosialt arbeid gjennom prosjektet MY City / Your City, som er et samarbeidsprosjekt mellom fem europeiske storbyer. OsloMet har et fokus på at studentene tilegner seg en akademisk kompetanse både skriftlig og muntlig.

3 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved UiT– Norges arktiske universitet

3.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet

Studieprogrammet framstår som godt gjennomarbeidet. Omleggingen av programmet startet i 2017 og har vært tilpasset retningslinjene.

UiT har en tydelig profil som vektlegger urfolkperspektivet og samenes rettigheter.

Studieplanen er bygd opp av elleve emner à 15 studiepoeng, med unntak av emnet «Tiltak og endringsarbeid i obligatorisk praksis» i 4. semester som er 30 stp. og emnene «Mangfold og marginalisering i sosialfaglig perspektiv» og «Vitenskapsteori og forskningsmetode» (bacheloroppgave) som er på henholdsvis 10 og 20 stp. i 6. semester.

Emnet om «Beslutninger og dilemma i sosialt arbeid» tydeliggjør at studenter må trene på den komplekse fagutøvelsen i sosialt arbeid: foreta valg av handlinger opp mot faglige hensyn, etikk og menneskesyn. I dette emnet er tema knyttet til barnevern, vold og overgrep tatt inn.

3.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen

I noen emner er det mange læringsutbyttebeskrivelser, noen er reformulert og slått sammen, og i noen emner finnes ordlyden læringsutbyttebeskrivelser knyttet til ferdigheter eller kunnskap. Samlet sett er den lokale studieplanen likevel godt tilpassa retningslinjene.

3.2.1 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «rammer for og perspektiver på sosialt arbeid» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene, men §§ 4k og 6d er vanskelige å finne igjen i den ordlyden UiT har brukt.

3.2.2 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «kunnskap om og arbeid med sosiale problemer» i den nye studieplanen?

Under dette kompetanseområde er det mulig å finne igjen samtlige læringsutbyttebeskrivelser fra retningslinjen, enten som direkte ordlyd eller reformulert og tilpasset de ulike emnene.

3.2.3 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging. Studiet har en oppbygging som bidrar til progresjon i studiet, noe som blant annet vises gjennom nivåbeskrivelsen av læringsutbyttene *kjennskap, kunnskap og bred kunnskap* og fra forebyggende arbeid på individ, grupper og samfunnsnivå til praktisk og profesjonelt arbeid med sosiale problemer.

Det kan likevel innvendes at i emnet «Forebyggende sosialt arbeid på individ, gruppe og samfunnsnivå» er læringsutbyttet med *bred kunnskap innen psykologi med betingelser for mestring og utvikling hos barn, unge, voksne og eldre* på et for høyt nivå så vidt tidlig i studiet. Læringsutbyttet er likevel godt tilpasset sosialt arbeid som fag.

3.2.4 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier med to praksisperioder, 5 uker i 2. semester og 16 uker i 4. semester i autentiske yrkessituasjoner.

3.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som fastsatt i retningslinjene?

De sakkyndige har tillit til at studentene oppnår det intenderte læringsutbyttet som fastsatt i retningslinjene. Studieplanen ivaretar i stor grad retningslinjene og har ingen klare mangler.

UiT har brukt en noe annen ordlyd enn i retningslinjene og på den måten tilpasset læringsutbyttebeskrivelsene til de enkelte emnene. Det innebærer også at UiT har flere læringsutbyttebeskrivelser enn det som er i retningslinjene.

3.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?

UiT har en klar profil knytta til urbefolkningen og samenes særskilte rettigheter. Bærekraft og grønt sosialt arbeid er også inne i læringsutbyttebeskrivelsene.

Et annet særtrekk ved UiT er at under emnet «Sosialpolitiske føringer og oppsøkende sosialt arbeid» er det mange læringsutbyttebeskrivelser knyttet til arbeid med kriser, beredskap, økonomi og finansiering i offentlig sektor.

4 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Høgskulen på Vestlandet

4.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet

Studieprogrammet framstår som godt gjennomarbeidet. Ny programplan er utviklet i samarbeid mellom to studiesteder, campus Bergen og campus Sogndal.

BA-programmet ved Høgskulen på Vestlandet (HVL) har en profil som er retta inn mot barn, unge, voksne og eldre som lever i marginaliserte og utsatte livssituasjoner. Studiet har også et eget emne i samfunnsarbeid og fire internasjonale valgemner som tilbys på engelsk.

Studieplanen er bygd opp av i alt 16 emner som bygger på hverandre, og de fleste emnene er på 15 stp. Av disse er det fire valgemner.

4.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen

Samlet sett er den lokale studieplanen godt tilpasset retningslinjene.

4.2.1 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «rammer for og perspektiver på sosialt arbeid» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene, men § 4h er vanskelig å finne igjen i den ordlyden HVL har brukt. Dette gjelder samenes spesielle rettigheter som urfolk.

Det er ellers samsvar mellom studieplanen og læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene.

4.2.2 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «kunnskap om og arbeid med sosiale problemer» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene, men §§ 7e, 8c og 8o er vanskelig å finne igjen i den ordlyden som HVL har brukt. Dette gjelder samenes rettigheter. Vi finner heller ikke 8j i noen av emnene.

Det er ellers samsvar mellom studieplanen og læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene.

4.2.3 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging

Studieplanen ivaretar kravene retningslinjene setter til oppbygging av studiet. Studiet har en oppbygging som viser god progresjon. Dette gjelder særlig nivåene i læringsutbyttene kjennskap, kunnskap og bred kunnskap. Noen læringsutbyttebetrivelser går igjen i flere emner, men på ulike nivå.

4.2.4 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier

Med ny programplan la HVL om til to praksisperioder med klientrettet praksis – 10 pluss 10 uker. I tillegg har studentene noe observasjonspraksis første studieåret. Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier.

4.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som fastsatt i retningslinjene?

De sakkyndige har tillit til at studentene oppnår det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene. Studieplanen ivaretar i stor grad retningslinjene og har ingen klare mangler.

4.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?

HVL har videreført det internasjonale engasjementet som har preget tidligere programplaner og har etablert et forpliktende samarbeid med flere NAV-kontor. HVL har utviklet et felles danningsemne som heter «Danning og akademisk handverk» i sosionomutdanninga. Dette er en kombinasjon av et felles innføringsemne for alle og et særskilt delemne for sosionomstudentene (5 + 2 ½ studiepoeng).

5 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

5.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet

Studieprogrammet framstår som godt gjennomarbeidet.

NTNU har en profil som vektlegger internasjonalisering. Dette blir omtalt som en lokal/global profil som gjenspeiles i emnene lagt til 4. semester. I dette semesteret gjennomføres for eksempel emnet «Global ethics and human rights». Det er også i dette semesteret det legges til rette for å ta deler av studiet i utlandet, samt at internasjonale studenter kan delta ved NTNU.

Studieplanen er bygd opp av 17 emner, der de fleste emner er på 7,5 studiepoeng, tre emner på 15 studiepoeng og praksisemnet med 30 studiepoeng. Sosionomstudentene har deler av emnene felles med barnevernspedagogene, og både «Ex.phil.» og «Global Ethics and human rights» er åpne for alle studenter ved NTNU.

Emnene er organisert etter de to kompetanseområdene i retningslinjene. I første studieår vektlegges rammer for og perspektiver på sosialt arbeid, mens det utover i studiet rettes mer inn mot kunnskap om og arbeid med sosiale problemer.

5.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen

Samlet sett er den lokale studieplanen i hovedsak tilpasset retningslinjene, men det er enkelte mangler.

5.2.1 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «rammer for og perspektiver på sosialt arbeid» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen de fleste læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene, men det er enkelte mangler. § 6c er vanskelig å finne igjen i studieplanen. § 6d er delvis dekket i emnene «Sosialt arbeids teori og praksis» og «Nettverks- og samfunnsarbeid. § 6e ligger i emnet "Tverrprofesjonelt samarbeid og innovasjon", men læringsutbyttet er i emnet beskrevet med kunnskap om innovasjon og innovasjonsprosesser og en spesifikk ferdighet knyttet til utvikling av barnevernet. Dette dekker ikke innholdet i forskriftens § 6e, som

vektlegger nytenkning og innovasjonsprosesser i sosialt arbeid og systematiske og kvalitetsforbedrende arbeidsprosesser.

5.2.2 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «kunnskap om og arbeid med sosiale problemer» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen de fleste læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene, men §§ 7g og 7i er vanskelige å finne igjen i studieplanen siden de ikke har fått en tydelig plass i emnene. Dette til tross for at NTNU har et eget emne om barnevern.

§ 7k er ikke beskrevet i sin helhet, men det er elementer i læringsutbyttet på flere emner.

De sakkyndige er i tvil om vi finner §§ 9c og 9h igjen i studieplanen siden ordlyden skiller seg en del fra retningslinjene. Delelementer fra disse læringsutbyttebeskrivelsene ligger under emnene «Nettverks- og samfunnsarbeid» og «Sosialt arbeid med individer og grupper».

5.2.3 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging. Studiet har en oppbygging som bidrar til progresjon i studiet, noe som vises gjennom blant annet nivåbeskrivelsen av læringsutbyttene.

5.2.4 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier

Studieplanen ivaretar ikke retningslinjenes krav til praksisstudier som er på minimum 20 uker i autentisk yrkessituasjoner. NTNU har 17 uker i autentisk yrkespraksis og har i tillegg en uke forberedelse og en uke praksisopsummering.

5.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?

De sakkyndige har tillit til at studentene oppnår det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene. Studieplanen ivaretar retningslinjene, men har noen mangler. Det vurderes som positivt at det er etablert et nytt emne i 6. semester for å ivareta læringsutbytte knyttet til digitalisering og innovasjon.

5.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?

NTNU har tilpasset retningslinjene til det som gjelder for NTNU og videreført et tett samarbeid med barnevernspedagogutdanningen.

Det er også et tydelig fokus på inkludering, mangfold og innvandring i tråd med studiets profil, men innenfor disse områdene mangler noen læringsutbyttebeskrivelser fra retningslinjen. Det interkulturelle og internasjonale er vektlagt.

Det er fokus på det globale og internasjonale i 4. semester. På bakgrunn av de emnene som er lagt til dette semesteret, er det liten risiko for at studenter som velger å ta deler av utdanning i utlandet, mister læringsutbytte.

Vektlegging av profesjonsutøvelse i lokal og global kontekst er synliggjort gjennom emnet «Nettverks- og samfunnsarbeid» i tillegg til at studentene kan velge å ta et tilleggsemne på 7,5 studiepoeng: «Mentorskap i en flerkulturell kontekst – Nattergalen».

6 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Høgskolen i Innlandet

6.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet

Studieprogrammet framstår som gjennomarbeidet, og innholdet i læringsutbyttene i det enkelte emnet er for en stor del gjengitt med samme ordlyd eller reformulert fra retningslinjene.

Høgskolen har en profil med vektlegging av tverrfaglig arbeid, prosessledelse og personlig utvikling hos studentene.

Studieplanen er bygd opp av sju emner, fem emner à 30 studiepoeng og to emner à 15 studiepoeng.

6.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen

Samlet sett er den lokale studieplanen tilpasset retningslinjene, men formuleringene i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk er ikke fulgt konsekvent. Under læringsutbytter for kunnskap har studentene *innsikt i, forstår, har forståelse for, kan planlegge og gjennomføre*. Dette er læringsutyttebeskrivelser som i NKR gir uttrykk for ferdigheter eller generell kompetanse. Under ferdigheter finner vi eksempler på *har generell kompetanse og kan fatte beslutninger* og i et emne heter det også at studentene *kan analysere*, som er på syklus 2 – masternivå. I et emne heter det under generell kompetanse *har kunnskap om*, en læringsutyttebeskrivelse som i henhold til NKR skulle vært plassert under kunnskap. Utover dette er inntrykket at det har vært arbeidet systematisk med å innlemme den nasjonale retningslinjen i institusjonens studieplan.

6.2.1 Er det mulig å gjenfinne læringsutyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «rammer for og perspektiver på sosialt arbeid» i den nye studieplanen?

Under dette kompetanseområdet gjenfinnes alle læringsutbyttene fra retningslinjene, selv om ordlyden og plasseringen avviker fra oppsettet i NKR. Når de fleste av emnene som tilbys er på 30 studiepoeng, blir det mange læringsutbytter knyttet til hvert emne, samtidig som det gir et handlingsrom til å kombinere ordlyd fra flere læringsutyttebeskrivelser i én og legger opp til progresjon gjennom studiet.

6.2.2 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «kunnskap om og arbeid med sosiale problemer» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen læringsutbyttene fra retningslinjene, men det er ikke tydelig for oss hvor vi finner igjen folkehelseperspektivet i § 7k.

§ 9d er vanskelig å finne igjen i emnet «Tverrfaglig fordypningsprosjekt», men vi finner en forkortet læringsutbyttebeskrivelse om dømmekraft i emnet «Praksisstudier i sosialt arbeid».

6.2.3 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging. Studiet har en oppbygging som bidrar til progresjon i studiet, noe som vises gjennom blant annet nivåbeskrivelsen av læringsutbyttene *kjennskap, kunnskap og bred kunnskap*.

6.2.4 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier

Studieplanen ivaretar ikke fullt ut retningslinjenes krav til praksisstudier på minimum 20 uker i autentiske yrkessituasjoner. Høgskolen i Innlandet har 18 uker i autentisk yrkespraksis.

De sakkyndige vurderer det som positivt at førsteårsstudentene deltar på praksisseminaret til andreårsstudentene for å få innblikk i det brede praksisfeltet studiet kvalifiserer til. Komiteen har også merket seg et pilotprosjekt der praksisperioden har vært delt mellom NAV og Innlandet sykehus for å innfri anbefalingene om at forvaltningspraksis bør inngå i praksisstudiene. Denne piloten evalueres høsten 2021.

6.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?

De sakkyndige har samlet sett tillit til at studentene oppnår det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene. De sakkyndige vil likevel påpeke at studentene har anledning til å gjennomføre hele det tredje studieåret utenlands. Vi stiller spørsmål ved om det da er mulig å sikre læringsutbytter som i særlig grad er knyttet til en norsk kontekst (for eksempel samiske barns rettigheter som urfolk, vold og overgrep, kunne anvende faglig kunnskap for å vurdere og avklare meldinger (...), med andre ord saksgangen i barnevernet).

6.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?

Høgskolen i Innlandet har en profil rettet mot tverrfaglig arbeid, og dette kommer tydelig fram i programplanen.

Høgskolen har også en pilotpraksis der studentene er halve perioden hos NAV og den andre delen på Sykehuset Innlandet.

Ved at studenten kan velge type fordypningsoppgave, realiseres også ideen om prosessledelse og kontakten til praksisfeltet. Essay med tanke på publisering eller fordypningsoppgave basert på bestilling fra praksisfeltet eller en selvvalgt problemstilling med relevans for sosialt arbeid gir studentene handlingsrom og inviterer til kritisk tenkning og refleksjon. Utviklingsarbeidet vil også kunne komme til nytte for andre ved at det kan innebære å kartlegge, dokumentere, beskrive, analysere, foreslå tiltak og/eller utvikle et produkt, for eksempel film(er) tenkt til undervisning/faglig utvikling.

7 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Høgskolen i Østfold

7.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet

Studieprogrammet framstår som gjennomarbeidet, og innholdet i læringsutbyttene i det enkelte emne har samme ordlyd eller reformulert fra retningslinjene.

Høgskolen i Østfold (HiØ) har valgt å ivareta de to kompetanseområdene gjennom en tredelt strukturering. I første studieår legges det vekt på hva sosialt arbeid er, i andre studieår hvordan profesjonelt sosialt arbeid drives og i tredje studieår jobber studentene med fordypning og refleksjon.

Studieplanen er bygd opp av elleve obligatoriske emner. Ni av emnene har 15 studiepoeng. Emne 8 består av et obligatorisk emne på 10 studiepoeng, mens studentene kan velge mellom tre valgemner for å dekke 5 studiepoeng. Emne 11 har 30 studiepoeng.

HiØ har en profil med vektlegging av digitalisering og tjenestespesifikk undervisning knyttet til NAV og barnevern. Dette gjenspeiles i beskrivelsen av emnene, og områdene er ivaretatt uavhengig av hvilket valgfag studenten velger.

7.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen

Samlet sett er den lokale studieplanen tilpasset retningslinjene, men vi finner enkelte mangler.

7.2.1 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «rammer for og perspektiver på sosialt arbeid» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene, men det er ikke tydelig for oss hvor vi finner igjen §§ 5e og 6e. I emne 8 er det læringsutbyttebeskrivelser knyttet til nytenkning og innovasjon, men dette ses primært opp mot digitalisering og dekker ikke innholdet i forskriftens §§ 5e og 6e.

Det er heller ikke tydelig for oss hvor vi finner igjen forskriftens § 6b.

7.2.2 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «kunnskap om og arbeid med sosiale problemer» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen de fleste læringsutbyttebeskrivelser fra retningslinjene, men det er noen mangler. Det er ikke tydelig for oss hvor vi finner igjen §§ 7d og 7e. Vi finner dem ikke i emnet om barnevern og familiearbeid; § 7d omhandler kunnskap om betingelser for

mestring og utvikling hos barn, unge, voksne og eldre, mens § 7e handler konkret om kunnskap om samiske barns rett som urfolk.

Vi vurderer også at §§ 8a og 8b er ivaretatt i for liten grad, selv om noe berøres i emne 4.

§§ 8k, 8m og 8o er vanskelige å finne igjen i studieplanen og vurderes bare delvis ivaretatt, for eksempel er læringsutbyttebeskrivelsen i § 8o lagt inn i studieplanen, med unntak av den siste delen som spesifikt retter seg mot samiske brukere.

7.2.3 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging. Studiet har en oppbygging som bidrar til progresjon i studiet, noe som vises gjennom blant annet nivåbeskrivelsen av læringsutbyttene.

7.2.4 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier som er på minimum 20 uker i autentisk yrkessituasjoner. HiØ har to praksisperioder der den første er på ti uker og den andre på tolv uker (13 uker ved utenlandspraksis), to uker brukes til for- og etterarbeid. 20 uker er i autentisk yrkespraksis.

7.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?

De sakkyndige er usikre på om studentene på enkelte områder oppnår det intenderte læringsutbyttet som fastsatt i retningslinjene. Dette gjelder områder som retningslinjene har styrket oppmerksomheten mot, og som er vanskelige å finne igjen i den lokale studieplanen.

Emnet «Metoder og arenaer i sosialt arbeid» mangler generell kompetanse som del av læringsutbyttet.

Det er lagt opp til at studenten kan ta 4. og 5. semester i utlandet, i samarbeid med enkelte partnerinstitusjoner. Det betyr at studenten kan ta praksisperiodene, samt emnene «Digitalisation and interdisciplinary collaboration in health and welfare services» og «Sosialt arbeid som akademisk kunnskap og profesjonell praksis», i utlandet. De sakkyndige påpeker viktigheten av at læringsutbyttene som er knyttet til disse emnene, må ivaretas i det internasjonale samarbeidet.

7.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?

HiØ har benyttet muligheten for lokal tilpasning til å ha en tydelig profil knyttet til digitalisering og tjenestespesifikk undervisning innen arbeidsinkludering og barnevern.

8 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Høgskulen i Volda (HVO)

8.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet

Studieprogrammet for de to første ferdigstilte studieårene fremstår som godt gjennomarbeidet.

HVOs profil vises gjennom det som er omtalt som Voldamodellen, der det er tradisjon for å ha mye fellesundervisning og samarbeid med barnevernspedagogutdanningen.

Studieplanen er bygd opp av ni emner som varierer i størrelse mellom 10 og 30 studiepoeng.

Retningslinjene har i § 3 fastsatt to kompetanseområder for sosionomutdanningen. HVO har valgt å utvikle sju kompetanseområder basert på læringsutbyttebeskrivelsene i retningslinjene. Disse er: *Solidarisk heilskapsperspektiv, Forvaltningskompetanse, Samarbeids- og relasjonskompetanse, Personleg kompetanse, kritisk refleksjon og sjølvrefleksjon, Praktisk analytisk kompetanse og kunnskapsbasert praksis, Tverrprofesjonell samhandlingskompetanse og Internasjonalisering og kultursensitivitet.*

Det tredje studieåret er ikke ferdigstilt, og vi tar forbehold om at det som mangler av læringsutbyttebeskrivelser kan være tenkt plassert i det tredje studieåret.

8.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen

Samlet sett er den lokale studieplanen i hovedsak tilpasset retningslinjene, men med noen mangler.

8.2.1 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «rammer for og perspektiver på sosialt arbeid» i den nye studieplanen?

Vi viser til at HVO har utvikla egne kompetanseområder. Sakkyndig komite har arbeidet med å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelser uavhengig av navn på kompetanseområdene.

Det er mulig å finne igjen læringsutbytter fra retningslinjene, men det er noen mangler.

§§ 5a, 5d, 5e og 6e er vanskelige å finne igjen i den ordlyden HVO har brukt.

8.2.2 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «kunnskap om og arbeid med sosiale problemer» i den nye studieplanen?

Vi viser til at HVO har utvikla egne kompetanseområder. De sakkyndige har arbeidet med å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelser uavhengig av navn på kompetanseområde.

Det er mulig å finne igjen læringsutbytte fra retningslinjene, men det er noen mangler.

§ 7b finner vi delvis igjen i emnet «Introduksjon til sosialt arbeid». § 8 n finner vi delvis igjen i emnet «Vitskapsteori, metode og prosjektarbeid».

Det er vanskelig å finne igjen §§7h, 8a, 8e, 8f, 8g, 8i, 8j, 8k, 8l, 9e, 9h og 9i. Det er grunn til å tro at flere av disse læringsutbyttene vil bli lagt inn i det tredje studieåret som ikke er ferdigstilt per dags dato. Hvorvidt dette vil omfatte alle mangler som sakkyndige har påpekt, er usikkert.

8.2.3 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging

Det tredje studieåret er ikke ferdigstilt. Studieplanen ser ut til å kunne ivareta retningslinjenes krav til studiets oppbygging for de to første årene av utdanningen. Studiet har en oppbygging av emner som bidrar til progresjon i studiet.

8.2.4 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier på minimum 20 uker i autentiske yrkessituasjoner. HVO har fire uker praksis i andre semester og 16 uker yrkespraksis i femte semester.

8.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?

De sakkyndige har tillit til at studentene oppnår det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene, dersom de manglende læringsutbyttene blir lagt til studieplanen når det tredje året skal ferdigstilles.

8.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?

HVO har gjennom Voldamodellen tradisjon for å ha mye fellesundervisning og samarbeid med barnevernspedagogutdanningen. Slik vi forstår HVO opplever de at retningslinjene har gitt mindre mulighet for å utvikle lokale studieplaner i samarbeid med barnevernspedagogutdanningen.

9 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Universitet i Agder (UiA)

9.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet

Studieprogrammet er tilpasset retningslinjene, men bærer noe preg av justeringer og tilpasning som blant annet innebærer at mange av læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjen dukker opp i to nyutvikla emner, i begynnelsen og mot slutten av studiet. De sakkyndige ser det som positivt at sosialt arbeid som fag og profesjon i tråd med retningslinjene, har fått en tydeligere plass ved oppstarten av studiet. Dette innebærer at sosiologi som fagdisiplin er noe nedtonet sammenlignet med tidligere plan. Samtidig har psykologi som fagdisiplin fortsatt en tydeligere plass i studiet enn det retningslinjene legger opp til, noe som uttrykker en lokal tilpasning ved UiA.

I selvevalueringen framheves det at sosionomutdanningen i Agder har prioritert kompetanse til arbeid i barnevernet gjennom tett samarbeid med praksisfeltet i Praxis-Sør. Dette er videreført med ny programplan. Det framheves at det skal legges større vekt på samarbeid med brukere med erfaring innen rus og psykiatri og på kommunikasjons- og samhandlingstrening. Denne profilen er ikke like tydelig i studieplanen.

Studieplanen er bygd opp av 12 obligatoriske emner og varierer mellom 10, 15 og 20 studiepoeng. Emnet «Sosialt arbeid, klientrettet praksis» er på 30 studiepoeng og utgjør hele 5. semester.

9.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen

Samlet sett er den lokale studieplanen tilpasset retningslinjene, med noen få mangler. «Juridiske emner» har ikke læringsutbyttebeskrivelser delt inn i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

9.2.1 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «rammer for og perspektiver på sosialt arbeid» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen læringsutbytte fra retningslinjene, men ordlyden i § 4c (*har bred kunnskap om hvilken betydning levekår, helse, utdanning, arbeid og sosial inkludering og aktiv deltakelse har i ulike livsfaser for individ, familie og samfunn*) er ikke tydelig i noen av emnene.

9.2.2 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «kunnskap om og arbeid med sosiale problemer» i den nye studieplanen?

Det er i hovedsak mulig å finne igjen læringsutbyttene fra retningslinjene under dette kompetanseområdet, men ordlyden i noen læringsutbyttebeskrivelser kunne vært tydeligere.

Det gjelder § 7m *Kunnskap om økonomisk rådgivning for å forebygge (...)*. Det finnes et læringsutbytte i tråd med § 7h i emnet «Marginalisering og inkludering», men denne inkluderer ikke økonomisk rådgivning.

Vi finner heller ikke igjen § 8e (*kan anvende arbeidsrettet inkludering i møte med (...)*).

Det samme gjelder § 8k (*kan finne, vurdere og sette inn tiltak som lindrer og reduserer konsekvenser av vold, overgrep og omsorgssvikt, overfor barn og voksne i alle aldre*), som vi kunne forvente å finne i emnet «Sosialt arbeid med barn og familier».

Vi finner heller ikke igjen ordlyden i § 9e (*har innsikt i betydningen av digital kommunikasjon i profesjonell praksis og samhandling*) i programplanen.

9.2.3 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging ved at første studieår er lagt opp som et innføringsår. Andre året arbeides det med spesifikke fagområder og trening i ulike ferdigheter og konkrete metodiske tilnærminger, og i tredje året skal studentene tilegne seg mer avansert kunnskap om faglige problemstillinger, og de skal kunne reflektere kritisk over egen profesjon og profesjonsutøvelse.

9.2.4 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier som er på minimum 20 uker i autentisk yrkessituasjoner. Hele 5. semester er studentene i klientrettet praksis. I tillegg er det lagt inn praksisstudier i emnet «Marginalisering og inkludering» og «Etikk, dømmekraft» i 2. semester, men dette kommer ikke så tydelig fram i programplanen. I selvevalueringen redegjøres det for hvilke omlegginger som er gjort i første studieår for å få plass til seks ukers praksisstudier, og institusjonen skriver at noe av dette er blitt komplisert.

9.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?

De sakkyndige har tillit til at studentene i all hovedsak oppnår læringsutbyttene i retningslinjene. «Juridiske emner» er ikke inndelt i kunnskap, ferdigheter og generell

kompetanse, og dette kan det med fordel ryddes opp i, eventuelt bør det begrunnes hvorfor læringsutbyttebeskrivelsene i dette emnet ikke er delt inn i tråd med NKR.

9.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?

UiA har ønsket å styrke samarbeidet med brukere som har erfaring fra rus og psykiatri, samt videreføre vektleggingen av kompetanse til arbeid i barneverntjenesten. Praxis-Sør-samarbeidet framstår som veletablert og bidrar til å opprettholde og styrke samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonen og praksisfeltet. De sakkyndige har også merket seg PROFUND, som er et tverrfaglig samarbeid mellom profesjonsutdanningene sosialt arbeid, sykepleie, vernepleie, barnehage- og grunnskolelærer og ivaretar føringen i RETHOS om tverrprofesjonell samarbeidslæring. I selvevalueringen framgår det at UiA har utviklet et emne om arbeidsinkludering i samarbeid med NTNU, lokale NAV-kontor og arbeidstilbydere, men dette er det vanskelig å gjenfinne i studieplanen som er vedlagt.

10 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Universitetet i Stavanger (UiS)

10.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet

Studieprogrammet framstår som godt gjennomarbeidet.

Studieplanen er bygd opp av ti emner på 15 studiepoeng, med praksisstudier på 30 studiepoeng. Vi vurderer det som positivt at studiet blir avsluttet med et emne om kritisk refleksjon over faget, profesjonen, holdninger og verdier.

Universitetet i Stavanger har en studieprofil med vektlegging av *generell sosialfaglig behandlingskompetanse, barnevernarbeid og inkluderingsarbeid i sivilsamfunnet og arbeidsmarkedet*. Disse tre områdene gjenspeiles i temaoversikten og emnebeskrivelsene.

10.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen

Samlet sett er den lokale studieplanen godt tilpasset retningslinjene. UiS har valgt å ikke følge nivåinndeling i kvalifikasjonsrammeverket og har ikke organisert studieplanen etter de to kompetanseområdene. UiS har kategorisert de 60 læringsutbyttene under 33 ulike tema og lagt disse under ti ulike emner. Hvert av de ti emnene dekker mellom tre og seks tema. Hvert emne har derfor læringsutbyttebeskrivelser fra alle de tre nivåene: kunnskap, ferdighet og generell kompetanse. UiS har valgt å bruke ordlyden fra forskriften og felles forskrift i læringsutbyttebeskrivelsene.

10.2.1 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «rammer for og perspektiver på sosialt arbeid» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen læringsutbyttebeskrivelsene fra forskrift om nasjonal retningslinje.

10.2.2 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «kunnskap om og arbeid med sosiale problemer» i den nye studieplanen?

Det er mulig å finne igjen læringsutbyttebeskrivelsene fra forskrift om retningslinjene. Enkelte av læringsutbyttebeskrivelsene er ivaretatt i emner som kan velges eller velges bort i 5. semester. Dette gjelder for eksempel forskriftens §§ 7j, 7h og 8e, som ivaretas i emnet «Sosialt arbeid med inkludering». Dersom studenten velger bort dette emnet, vil sentrale læringsutbytter, som i tillegg vektlegges i studiets profil, bli mangelfullt ivaretatt.

10.2.3 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging

De sakkyndige mener det kan være vanskelig å vurdere progresjon i studiet siden læringsutbyttene går igjen med samme ordlyd gjennom hele studiet. De er systematisert under tema, noe som innebærer at et tema som ligger i et emne tidlig i studiet, har læringsutbytter fra samtlige nivå. Det er for eksempel læringsutbytte på høyt nivå (*innsikt i*) i første studieår.

Studentene kan ha praksis utenlands i 4. semester, og de kan ha utveksling i 5. semester. I 5. semester er det valgemenner der to av fire må velges. Avhengig av studentens valg er det flere sentrale læringsutbytter som kan bli mangelfullt ivaretatt. Dette gjelder også dersom studenten velger å ta dette semesteret utenlands.

10.2.4 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier. Det er 22 uker praksis, og minimum 20 uker er i autentiske yrkessituasjoner.

10.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?

De sakkyndige har tillit til at studentene oppnår det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene. De sakkyndige stiller likevel spørsmål ved om studentene kan oppnå læringsutbyttene dersom de tar utveksling i utlandet 4. og 5. semester eller dersom de velger bort for eksempel emnet «Sosialt arbeid med inkludering».

Vi finner ikke at UiS vektlegger inkluderingsarbeid i sivilsamfunnet og i arbeidsmarkedet i andre emner enn valgemenene.

10.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?

UiS har gjort en lokal tilpassing i måten de har bygd opp studiet med temaer – se punkt ovenfor. Dette gir en god oversikt over de ulike fagområdene som dekkes i det enkelte emne, samtidig som det gir utfordringer knyttet til progresjon gjennom studiet innenfor sentrale fagområder. Valgemenene gir mulighet til fordypning, samtidig mener sakkyndig komite at deler av valgemenene skulle vært obligatoriske for å sikre at samtlige studenter tilegner seg alle læringsutbytter fra forskriften.

11 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved Nord universitet

11.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet

Studieprogrammet framstår som godt gjennomarbeidet.

Nord universitet har en profil som vektlegger det nære samarbeidet med barnevernutdanningen. Det første semesteret er et dannelsessemester om menneske, samfunn og vitenskap. Nord har en langsgående praksis i det første studieåret og et forpliktende samarbeid med frivillig sektor.

Studieplanen er bygd opp av 15 emner. I første studieåret kan studenten velge mellom to ulike praksisemner, og i 6. semester kan studentene velge mellom fire ulike valgemner. Det er gode muligheter for dybdekunnskap gjennom valgemner. Nord universitet tilbyr sosionomutdanningen som heltids- og deltidsstudium.

11.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen

Samlet sett er den lokale studieplanen godt tilpasset retningslinjene.

11.2.1 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «rammer for og perspektiver på sosialt arbeid» i den nye studieplanen?

Det er samsvar mellom studieplanen og læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene. Nord universitet har valgt å bruke samme ordlyd på læringsutbyttene slik de står skrevet i forskriften.

11.2.2 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «kunnskap om og arbeid med sosiale problemer» i den nye studieplanen?

Det er samsvar mellom studieplanen og læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene. Nord universitet har valgt å bruke samme ordlyd på læringsutbyttene slik de står skrevet i forskriften.

11.2.3 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging. Det er oppbyggingen av emner som viser progresjonen i studiet, og det er vist hvordan dette er operasjonalisert gjennom utforming av læringsutbyttebeskrivelser på emnenivå.

11.2.4 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier. I heltidsstudiet er den første praksisperioden lagt til 1. og 2. semester som en langsgående praksis på fire uker. Den andre praksisperioden på 20 uker gjennomføres i det 4. semesteret. I deltidsstudiet er hovedpraksis lagt til det 6. semesteret.

Studentene kan søke om å få gjennomføre praksisstudiet på 20 uker i utlandet.

11.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?

De sakkyndige har samlet sett tillit til at studentene oppnår det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene. De sakkyndige vil likevel påpeke at studentene har anledning til å gjennomføre et helt semester i utlandet der emnet «Sosialt arbeid innenfor velferdstjenestene» er lagt. Vi stiller spørsmål ved om det da er mulig å sikre læringsutbytter som i særlig grad er knyttet til en norsk kontekst (for eksempel *har innsikt i nytenkning og innovasjon innen NAVs tjenestetilbud, barnevernet, rusomsorgen og psykisk helsearbeid*).

11.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?

Nord universitet tilbyr sosionomutdanning på hel- og deltid. Utdanningen har felles fagmiljø med barnevernspedagogutdanningen. Det har vært et nært samarbeid med barnevern om utvikling av studieplan. Nord universitet tilbyr «Praksis i sosiale relasjoner» som er organisert i samarbeid med frivillig sektor og «Mentorskap i flerkulturell kontekst».

12 Sakkyndig vurdering av utdanningen i sosialt arbeid ved VID vitenskapelige høyskole

12.1 Introduksjon til institusjonen og studieprogrammet

Studieprogrammet framstår som godt gjennomarbeidet.

VID har en tydelig profil der studentene får en innføring i hvordan livssyn og verdier spiller en rolle for den enkeltes utøvelse av profesjonell praksis. Sosionomutdanningen ved VID har valgt tre tematiske områder som vektlegges spesielt og som kommer til uttrykk på ulike måter gjennom studieløpet. Disse områdene er: *Verdibevissthet, livsløpsperspektiv og medvirkning/myndiggjøring*.

Studieplanen er bygd opp av 13 emner som varierer i størrelse fra 5-30 studiepoeng. VID tilbyr både heltids- og deltidstudier i sosialt arbeid.

12.2 Grad av etterlevelse av retningslinjene i den lokale studieplanen

Samlet sett er den lokale studieplanen godt tilpasset retningslinjene.

12.2.1 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «rammer for og perspektiver på sosialt arbeid» i den nye studieplanen?

Det er i stor grad samsvar mellom studieplanen og læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene, men § 5c er vanskelig å finne igjen i ordlyden som VID har brukt.

12.2.2 Er det mulig å gjenfinne læringsutbyttebeskrivelsene fra kompetanseområdet «kunnskap om og arbeid med sosiale problemer» i den nye studieplanen?

Det er samsvar mellom studieplanen og læringsutbyttebeskrivelsene fra retningslinjene på dette kompetanseområdet.

12.2.3 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til studiets oppbygging. Studiet har en oppbygging som bidrar til progresjon i studiet, noe som vises gjennom blant annet nivåbeskrivelsen av læringsutbyttene *kjennskap, kunnskap og bred kunnskap*.

12.2.4 Vurder i hvilken grad studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier

Studieplanen ivaretar retningslinjenes krav til praksisstudier. Praksisstudier har et omfang på 24 uker. I 1. semester gjennomfører studentene et feltarbeid. I 2. semester har studentene en praksisperiode som i frivillig sektor. I 4. semester i heltidsløpet og i 6. semester i deltidsløpet har studentene en lengre praksisperiode på 18 uker. I denne praksisperioden er studentene ute i praksis i offentlig, privat eller frivillig sektor i en profesjonell rolle. I 5. semester i heltidsløpet og 3. semester i deltidsløpet gjennomfører studentene et prosjektarbeid.

12.3 Har de sakkyndige tillit til at studentene ved studieprogrammet vil kunne oppnå det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene?

De sakkyndige har tillit til at studentene oppnår det intenderte læringsutbyttet som er fastsatt i retningslinjene. Studieplanen ivaretar i stor grad retningslinjene, og det er bare ett læringsutbytte som komiteen har vansker med å finne igjen i studieplanen.

12.4 Frittstående vurdering: I hvilken grad har institusjonen benyttet muligheten for lokal tilpasning?

I selvevalueringen skriver VID at det har vært krevende å få god nok lokal tilpasning og faglig frihet i utarbeidelsen av læringsutbyttebeskrivelsene i studieplanen. VID opplever for eksempel at det ikke er blitt plass til samfunnsarbeid i den utstrekningen de har hatt tradisjon for. I den nye studieplanen har de prioritert en tradisjon med fokus på frivillighet/frivillig arbeid.

Komiteens overordnede betraktninger fra evalueringen av implementeringen av RETHOS

Komiteen har med interesse lest og dukket ned i alle de elleve programplanene for bachelor i sosialt arbeid, som tilbys ved 13 ulike campus, etter at disse er revidert og videreutviklet i tråd med den nasjonale retningslinjen vedtatt våren 2019. Gjennomgangen viser at noen av utdanningsinstitusjonene har ønsket å beholde en struktur og en profil de har vært godt fornøyde med, mens andre har brukt muligheten til å utvikle nye programplaner med nye emnebetegnelser og noe endring i profil. To av utdanningsinstitusjonene (Høgskulen i Volda og Universitetet i Stavanger) har valgt å formulere sine egne kompetanseområder og med dette benyttet muligheten for lokal tilpasning. Den sakkyndige komiteen vurderer det slik at de lokale kompetanseområdene ikke er i strid med kompetanseområdene i den nasjonale retningslinjen. Videre har de sakkyndige forståelse for at retningslinjen har mange læringsutbyttebeskrivelser, med ulik detaljeringsgrad, som skal tilpasses lokale programplaner. Komiteen har valgt å peke på læringsutbyttebeskrivelser det er vanskelig å gjenfinne under de to kompetanseområdene for å gi utdanningsinstitusjonene mulighet til å justere planene sine.

De læringsutbyttebeskrivelsene det gjennomgående er vanskeligst å finne igjen, er de som handler om kunnskap om samenes, inkludert samiske barns rettigheter som urfolk, og anvendelse av kunnskap som bidrar til et likeverdig tjenestetilbud for samiske brukere. Noen institusjoner har valgt å inkludere samenes rettigheter i rettigheter for minoriteter mer generelt. Komiteen er kjent med at det er Sametinget som har fremmet og formulert særskilte rettigheter for samene, og at urfolksperspektivet oppfattes som noe annet enn et minoritetsperspektiv. Samtidig vil komiteen framheve at det internt i samiske miljøer målbæres ulike synspunkter på samenes særskilte rettigheter, og hva som forstås som samisk kultur. En grunn til at disse læringsutbyttebeskrivelsene er vanskelige å finne igjen kan være mangelfull intern kompetanse om slike nyanser.

Andre læringsutbyttebeskrivelser det har vært vanskelig å finne igjen, er § 6e, som handler om innovasjon og utviklingsarbeid i tjenestene, og § 8j, som kanskje kan minne mer om internrevisjon og risikoanalyse. Den sakkyndige komiteen ser at dette er læringsutbytter det er vanskelig å tilegne seg god kompetanse på innenfor en høyere utdanningsinstitusjon.

Det overordnede inntrykket er at det er lagt ned et stort arbeid for å tilpasse lokale program- og studieplaner til den nasjonale retningslinjen. Enkelte utdanningsinstitusjoner har valgt å bruke og gjengi læringsutbyttens ordlyd i de ulike emnene, mens andre har tilpasset og omformulert læringsutbyttebeskrivelsene til den lokale profilen og de enkelte emnene. De aller fleste institusjonene har valgt å videreføre eller tydeliggjøre en lokal profil, samtidig som de har utviklet planer i tråd med retningslinjene. Noen av utdanningsinstitusjonene har valgt en annen ordlyd enn det NKR foreskriver og ikke forholdt seg konsekvent til inndelingen i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Komiteen mener det ikke er mulig å oppnå *bred kunnskap* allerede i første semester, slik noen av utdanningsinstitusjonene legger opp til. Noen har gjennomgående lagt opp til *kjennskap til* i det første studieåret og utvidet nivået i andre og tredje studieår. Komiteen

har samtidig forståelse for at det kan være vanskelig å gjennomføre dette konsekvent fordi noen temaer og emner bare gjennomføres i første studieår.

Flere av utdanningsinstitusjonene tilbyr studentene å ta ett semester/deler av et semester eller et helt studieår utenlands. Komiteens generelle kommentar er at programplanene ikke er tydelige på hvordan læringsutbyttene i disse emnene ivaretas når studiene foregår i helt andre kontekster. Det kommer ikke tydelig nok fram hvordan institusjonene tilrettelegger for de vedtatte læringsutbyttene ved utenlandsstudier.

13 NOKUTs sammenfatning av tjenestenes erfaringer fra implementeringen av RETHOS

I denne delen har NOKUT sammenfattet institusjonenes selvevalueringer der institusjonene har redegjort for sine erfaringer knyttet til implementeringen av retningslinjene i egen studieplan.

13.1 Retningslinjenes anvendelighet

Av de elleve institusjonene med studieprogram i sosialt arbeid formidler flertallet at de opplever retningslinjene som gode og anvendelige i sitt arbeid med å utarbeide studieplaner. Samtidig kommer flere også med noen tilbakemeldinger på hvordan de har tolket retningslinjene. Dette dreier seg hovedsakelig om detaljeringsnivå, muligheter for utvikling og hvor omfattende retningslinjene er.

HiØ formidler at den overordnede strukturen på forskriften er anvendelig og relevant i utformingen av studieplaner. Samtidig har den høy detaljeringsgrad. Med tanke på at forskriften er retningsgivende, uttrykker de at det er uheldig. Den overordnede strukturen er med andre ord anvendelig, men detaljeringsgraden kan gå på bekostning av den faglige helheten, kreativiteten, integriteten og i ytterste konsekvens kvaliteten. HINN sier også noe om dette, hvor de formidler at læringsutbyttebeskrivelsene i retningslinjene er både omfattende og mange, og at det er varierende grad av presisjons- og detaljeringsnivå, noe som gjør det utfordrende å omsette i gode og leservennlige studie- og undervisningsplaner.

Det er ingen tvil om at de ulike institusjonene tolker retningslinjene ulikt. Dette illustreres ved at UiT formidler at læringsutbyttebeskrivelsene i forskriftene er såpass vide og omfattende at det gav rom for tolkninger. Det uttalte målet var at forskriften skulle gjøre utdanningen i Norge mer lik, men UiT opplevde at tolkningsrommet ga god mulighet for å kunne utvikle sin egen profil. På den måten var det vanskelig for dem å se at retningslinjene skulle føre til mer strømlinjeformede utdanninger i hele landet. UiA sier videre at innføringen av retningslinjene ga dem mulighet til å tenke relativt fritt om hvordan de ville forme studiet innenfor rammene av RETHOS.

Nesten alle institusjonene presiserer at de syns retningslinjene er gode, tydelige og relevante for faget. Dette formidles blant andre av VID, men de skriver også at retningslinjene er omfattende med svært mange læringsutbyttebeskrivelser. Læringsutbyttebeskrivelsene befinner seg på ulikt detaljnivå: Mens noen læringsutbyttebeskrivelser forstås som sluttkompetanse for studiet, ligger andre på emnenivå. VID har derfor måttet jobbe mye med selve nivåforståelsen av de ulike læringsutbyttebeskrivelsene for å sikre at de ivaretas, og at de plasseres på riktig nivå. Antall læringsutbyttebeskrivelser i retningslinjen har ført til et stort volum av læringsutbyttebeskrivelser på emnenivå. VID presiserer at det hadde vært ønskelig mer færre læringsutbyttebeskrivelser for å gjøre studieplanen mer oversiktlig og tilgjengelig.

HVO formidler at forskriftene virker relativt detaljerte, både med tanke på innhold og på læringsutbytte. Hos HVO har dette ført til lokale diskusjoner rundt trange vilkår for utdanningsinstitusjonene når det gjelder utvikling av studieplaner med egne faglige profiler

og faglige tyngdepunkt. Spørsmålet om i hvilken grad retningslinjene har blitt opplevd som «anvendelige» i studieplanarbeidet ble – med dette som bakteppe – opplevd som paradoksalt.

13.2 Mulighet for lokal tilpasning

Denne delen omhandler institusjonenes opplevelse av muligheten for lokal tilpasning og skiller seg dermed fra de sakkyndiges vurderinger av lokal tilpasning i studieplanene presentert tidligere.

Av de seks institusjonene som har rapportert, opplever fem at RETHOS gir et godt handlingsrom for lokal tilpasning. OsloMet skriver for eksempel at det ikke har vært vanskelig å legge vekt på institusjonens storbyprofil, som berører temaer som etnisk tilhørighet, endrede familie- og bomønstre, rus og voldsproblematikk og marginaliserte ungdomskulturer. UiT gir uttrykk for at læringsutbyttebeskrivelsene i begge forskriftene er såpass vide og omfattende at det ga rom for tolkninger. Selv om det uttalte målet var at forskrift om felles rammeplan og forskrift om nasjonale retningslinjer skulle gjøre utdanningene i Norge mer likeverdige, opplevde de at tolkningsrommet ga god mulighet for å kunne utvikle egen profil. UiA gir uttrykk for noe av det samme og rapporterer at de har videreutviklet brukerdeltakelsen i studiet og vektlagt det barnevernfaglige perspektivet som de kunne videreføre i ny studieplan i tråd med RETHOS. NTNU skriver at RETHOS gir utdanningene handlingsrom når det gjelder vektlegging av de enkelte læringsutbyttebeskrivelsene, og de viser til at det ikke er angitt krav om antall studiepoeng knyttet til læringsutbyttene eller fagområdene. Dette gjør det også mulig for utdanningene å prioritere ønsket fagprofil og det fagmiljøet de har særskilt forskningskompetanse på.

Institusjonene rapporterer likevel om utfordringer, og da særlig knyttet til hvordan de skal få plass til alt innenfor rammen av 180 studiepoeng. UiS skriver at de mener det kan stilles spørsmål ved om forskrift om retningslinjer i tilstrekkelig grad tar hensyn til kravet i rammeplanforskriften om handlingsrom for faglig utvikling, nyskaping og institusjonell tilpasning. Hovedproblemet, slik de ser det, er antall læringsutbytter, og at disse i mange tilfeller setter detaljerte krav til studieplanen. Det blir derfor lite rom i en treårig bachelorutdanning utover det som er beskrevet i de 60 læringsutbyttene. Nord uttrykker også at de detaljerte kravene i forskriften gjorde det vanskelig å få plass til alt innenfor 180 studiepoeng. Ved UiT inngår ex.phil., ex.fac. og metode i alle bachelorgrader de tilbyr, og bare disse opptar 30 studiepoeng.

NTNU skriver at læringsutbyttene er forholdsvis brede, og at det har vært en utfordring knyttet til det å innpasse dem i et treårig studieløp. De stiller spørsmål ved om et forholdsvis høyt detaljeringsnivå når det gjelder nasjonal minimumsstandard, kan bidra til å innskrenke den faglige friheten, som i praksis kan gå mot RETHOS' formål om faglig autonomi. En stor og detaljert grad av standardisering kan føre til at institusjonen mister noe av den faglige fleksibiliteten når det gjelder å utvikle den lokale studieplanen.

13.3 Samarbeid med tjenestene

De fleste av de elleve institusjonene med studieprogram i sosialt arbeid rapporterer om et strukturert og formalisert samarbeid med tjenestene som involverer tjenestene i utarbeidelse av ny studieplan. Tre av de elleve institusjonene rapporterer at de av ulike grunner ikke har hatt noe samarbeid med tjenestene. De institusjonene som har hatt

samarbeid med tjenestene, har strukturert dette på ulike måter: enten ved bruk av referansegrupper, styringsgrupper eller prosjektgrupper og også mindre strukturerte samarbeid hvor utkast til nye studieplaner har blitt sendt på høring i formelle og uformelle samarbeidsrelasjoner.

Mange av institusjonene formidler at de ser en stor nytteverdi av samarbeid med tjenestene i utarbeidelsen av ny studieplan, og at dette styrker kvaliteten og relevansen i utdanningen. Det presiseres også fra flere at samarbeidet gir institusjonene et viktig inntrykk av hva det er tjenestene trenger fra kandidatene de utdanner, for eksempel rapporterer OsloMet at samarbeidet bidro til et verdifullt blikk utenfra på ny profil, oppbygging av nye emner og aktuelle læringsutbyttebeskrivelser, som i hovedsak bidro til å styrke samarbeidet med feltet. Likeledes fikk OsloMet flere nyttige innspill om hvilken kompetanse som trengs i de ulike tjenestene, samtidig som de også utvekslet erfaringer med tjenestene rundt hva som kan læres ved utdanningsinstitusjonen og hva som må læres og utvikles videre i praksisfeltene. HINN rapporterer at de opplevde den målrettede prosessen, hvor representanter fra tjenestene var med i arbeidet med studieplanen, ga en annen og bedre kvalitet på innspillene i utarbeidelsen av studieplanen. HINN skriver at samarbeidet med tjenestene ga dem en bekreftelse på at de var «på rett vei». NTNU trekker frem at tjenestene har vært med på møter hvor de har kommet med innspill til ny studieplan, og der har de trukket frem at de ser positivt på at studieplanen har vist flere elementer som omhandler tverrprofesjonelt samarbeid.

Til tross for at mange av institusjonene formidler at de har stor nytte av samarbeid med tjenestene, er det også flere av dem som trekker frem ulike utfordringer. UiA trekker frem at det var vanskelig for referansegruppen å ha overblikk over forskriftene, i både ny og gammel studieplan og rammeplan. Det er begrenset hvor mye tid de har tjenesterepresentanter de kan bruke i arbeidet. Læringsutbyttebeskrivelsene i RETHOS er ganske konkrete og gir lite rom til å ta inn flere forslag fra praksisfeltet. VID formidler at de erfarte at representantene fra tjenestene var mest opptatt av hvordan hverdagen var i praksis, hva som fungerer og ikke deres konkrete virke. De presiserer samtidig at dette samarbeidet har vært veldig nyttig fordi tjenestene får kunnskap om endringer i praksisfeltet som de ikke selv oppdager eller ser fra sitt perspektiv. Tjenestene ser for eksempel hva som mangler av kunnskap og kompetanse i feltet og blant nyutdannede.

Omtrent halvparten av institusjonene som rapporterer at de har hatt samarbeid med tjenestene, sier at de opplever at samarbeidet er større nå enn tidligere. Den andre halvparten synes det er vanskelig å vurdere omfanget av samarbeid opp mot tidligere, eller opplever at samarbeidet er noenlunde likt som før. En av institusjonene formidler at selve samarbeidet ikke er større, men at det er mer formalisert og satt i system enn tidligere.

13.4 Samarbeid med andre fagområder

Mange av studieprogrammene i sosialt arbeid rapporterer om samarbeid med andre helse- og sosialfagutdanninger i utviklingen av ny studieplan eller revidering av eksisterende studieplan, og da særlig med barnevern. Ved flere institusjoner utgjør da også sosialt arbeid og barnevern et felles fagmiljø som er vant til å trekke veksler på hverandres kompetanse og samarbeide om undervisning, praksis og utviklings- og forskningsarbeid. Bildet er likevel blandet, og enkelte studieprogrammer rapporterer om mindre handlingsrom for samarbeid som en følge av RETHOS.

Fagmiljøene er ofte i seg selv tverrfaglige, og foruten sosialfaglig kompetanse er disipliner som blant annet juss, psykologi, pedagogikk, spesialpedagogikk og sosiologi ofte representert. Flere rapporterer at studieplanarbeidet har engasjert hele fagmiljøet og på den måten ført til økt samarbeid på tvers av fagdisipliner og kompetanseområder innad på samme institutt eller avdeling. Dette beskrives gjennomgående som positivt, men det har også noen steder ført til utfordringer fordi samarbeid på tvers av tradisjoner, kulturer og generasjoner har gjort det krevende å finne frem til en felles forståelse.

Samarbeidet har spent fra erfaringsutveksling mellom studieledere og fagansatte til mer omfattende samarbeid om fellesemner og tverrfaglige undervisningsopplegg mellom ulike studieprogrammer. I de fleste tilfellene er det bygd videre på tidligere samarbeid, men nye har også sett dagens lys. Ved HiØ har de for eksempel opprettet et nytt fellesemne «Digitalisation and interdisciplinary collaboration in health and welfare services» (10 studiepoeng + 5 studiepoeng valgbare deler), som er et resultat av samarbeid mellom helse- og velferdsprogrammene ved HiØ. Emnet skal bidra til inn- og utveksling av studenter nasjonalt og internasjonalt, og inngår nå i studieplanene til bachelor-utdanningene arbeids- og velferdsfag, barnevern, sosialt arbeid, vernepleie og sykepleie.

Samarbeid om revidering av studieplaner har ved flere institusjoner vært organisert i prosjekter som favner flere utdanninger. Her kan HINN stå som eksempel. De tre BSV-utdanningene (barnevern, sosialt arbeid og vernepleie) ved samme fakultet har samarbeidet, og arbeidet har vært organisert i et prosjekt ledet av en styringsgruppe bestående av dekan, en prosjektgruppe ledet av instituttleder og studieansvarlige for hver av de tre BSV-utdanningene samt studievisse arbeidsgrupper for konkret utarbeidelse av nye studieplaner. Sistnevnte har vært ledet av studieansvarlig for hvert av studiene, i samarbeid med sin respektive lærergruppe.

Selv om det har blitt lagt opp til samarbeid mellom ulike fagmiljøer ved flere institusjoner, rapporterer noen institusjoner, som HVL og HINN, at den nye forskriften i noen grad har innskrenket handlingsrommet for samarbeid på tvers sammenlignet med tidligere, da læringsutbyttene i de ulike forskriftene både er mange, omfattende og til dels svært eksplisitte. RETHOS har ført til økt fokus på hver enkelt utdanning og gjort de mer spisset, noe som har resultert i at felles undervisningsopplegg på tvers av studieprogrammer i noen tilfeller har blitt avsluttet. Det kan derfor synes som om det for noen studieprogrammer er en utfordring å både ha samarbeid på tvers med andre fagmiljøer og samtidig utvikle studieplaner som dekker retningslinjenes læringsutbytter.

13.5 Samarbeid med andre aktører

Mange fagmiljøer fremhever Nasjonalt fagorgan for undervisning og forskning innen sosialt arbeid og velferdsfag (NFO sosialt arbeid og velferdsfag) som en viktig arena for inspirasjon, erfaringsdeling og samordning i studieplanarbeidet mellom institusjonene. Flere trekker også frem viktigheten av samarbeidet med de studieadministrative tjenestene fordi disse besitter mye kunnskap om lov- og regelverk for utdanningssektoren. Samarbeid med studenter og bruk av fagfeller fra andre institusjoner i studieplanarbeidet er også nevnt av enkelte.

13.6 Andre uforutsette konsekvenser

Flere institusjoner rapporterer om utfordringer i forbindelse med utfasing av gammel studieplan og innfasing av ny. Videre har situasjonen med covid-19 gjort at gjennomføringen av studieplanen i studieåret 2020/21 har vært preget av tilpasninger og endringer av undervisningen. Også samarbeidet om studieplanarbeidet har blitt påvirket av dette. Én institusjon rapporterer om utfordrende rammeforhold lokalt, og at endringene som forskriftene la opp til, har blitt betydelig tonet ned i den lokale fagplanen. Institusjoner uttrykker videre at det er urimelig å kunne favne alle de til dels svært omfattende læringsutbyttene på 180 studiepoeng innenfor et samlet arbeidsomfang på 1500–1800 timer pr år. Andre forhold som trekkes frem er at implementeringen har vært ressursmessig krevende, både personalmessig og økonomisk, uten at det har blitt tilført økte midler.

14 NOKUTs sammenfatning av institusjonenes erfaringer fra implementeringen av RETHOS

Denne delen omhandler tjenestenes opplevelse av samarbeidet med institusjonen om utvikling av ny/revidert studieplan og tar utgangspunkt i intervjuer med representanter fra tjenestene. Ettersom mange av temaene overlapper på tvers av fagområder, vil informasjon fra intervjuene presenteres samlet. Som beskrevet i fremgangsmåten, tar teksten utgangspunkt i 14 intervjuer fra fem ulike fagområder. Funnene som legges frem, viser dermed en god bredde i tjenestenes erfaringer, men de er ikke representative for alle samarbeidene.

Denne evalueringen skal ikke og kan ikke vurdere effekten av RETHOS, men informasjon fra intervjuene gir oss noen svake indikasjoner på hva tjenestene erfarer. Først og fremst uttrykker tjenesterepresentantene som har vært del av mer omfattende prosesser, at de synes studieplanene er blitt mer relevant for tjenestene, og at de tror studieprogrammets arbeidslivsrelevans vil bli styrket.

Noen utdanninger (hovedsakelig fase 1 som har hatt mer tid med RETHOS) uttrykte også at det over tid har vært en endring i studentene som kommer inn i praksis. De beskriver at studentene fremstår mer klare for praksis. Dette er observasjoner fra intervjuene som det kan være interessant å se nærmere på i videre evaluering.

Intervjuene utforsker hvordan tjenesterepresentantene erfarte samarbeidet rundt utviklingen av ny studieplan, og hvorvidt de opplevde at prosessen ledet til et tettere samarbeid mellom tjenestene og studiestedene. Intervjuene undersøkte også tjenestenes oppfatninger om arbeidslivsrelevans.

Tjenesterepresentantene fant det vanskelig å svare på hvorvidt RETHOS-prosessen har ledet til et tettere samarbeid sammenliknet med tidligere. Dette kommer i stor grad av at de ikke hadde kjennskap til tidligere prosesser. Flere uttrykte imidlertid at de er positive til denne typen samarbeid og håper endringene vil styrke arbeidslivsrelevansen, men at de først kan vurdere dette etter at studentene har fullført studieløpet. De hadde derimot mange meninger om prosessen de hadde vært en del av, og hvordan denne kunne vært lagt opp for å sikre god samhandling mellom tjenestene og institusjonene. Denne delen vil derfor hovedsakelig handle om hvordan tjenestene har opplevd samhandlingsprosessen, hva som har fungert, hva som ikke har fungert og hva som kan forbedres.

14.1 Organisering

Tjenesterepresentantenes bidrag inn i studieplanarbeidet har vært organisert på ulike måter. De har inngått i styringsgrupper, referansegrupper og som deltakere i arbeidsgrupper. Begrepsbruken mellom organiseringstypene er noe varierende mellom institusjonene, men i denne teksten vil de bety følgende: styringsgrupper styrer prosessen på et overordnet nivå, arbeidsgrupper utvikler studieplanene og referansegrupper kommer med innspill til prosessen eller konkrete utkast som er utviklet av arbeidsgruppen. Som beskrevet i selvevalueringene fra institusjonene, er referansegrupper den vanligste samarbeidsformen, og de fleste av respondentene hadde deltatt i slike blant de som ble intervjuet. Vi ser også eksempler der tjenesterepresentantene har vært representert på

flere nivåer samtidig, for eksempel at de har representasjon i både styringsgrupper, referansegrupper og arbeidsgrupper.

Vi kan se en tydelig sammenheng mellom måten samarbeidet har vært organisert på og tjenesterepresentantenes opplevelse av å bidra inn i studieplanarbeidet på en konstruktiv måte. Det er tydelig at tjenesterepresentantene som har vært involvert på et høyere nivå, som for eksempel i en styringsgruppe, opplever å ha hatt større innflytelse på prosessen enn de som kun ble inkludert sporadisk for innspill. Eksempler på dette kommer til syne i utsagn fra tjenesterepresentanter som kun har vært med i mindre innspillprosesser. Her trekkes det frem at på tidspunktet de blir inkludert i prosessen, var en stor del av rammene allerede satt, noe som reduserte mulighetene deres for innflytelse. De beskriver videre at de gjerne skulle være inkludert tidligere i prosessen når viktige valg ble tatt. En respondent uttrykte følgende: «Vi har tidligere sett at noen sterke interesser i utdanningsinstitusjonene setter standarden for litteratur og vinkling for det som skal læres. I noen tilfeller er det da akademias interesser som blir ivaretatt, ikke praksisfeltets beste eller studentenes arbeidslivsrelevans.» Basert på informasjon som kom frem i intervjuene, er det tydelig at de representantene for tjenestene som hadde vært inkludert i en større del av prosessen, var mer fornøyd med samarbeidet enn de som hadde vært involvert mer sporadisk.

14.2 Rekruttering

Tjenesterepresentantene mener at det er viktig at de har innflytelse på hvilke tjenesterepresentant(er) som blir invitert inn i slike prosesser, da det ofte fremstår som litt tilfeldig hvem som blir rekruttert. Erfaringsmessig vil institusjonene ofte benytte nettverkene sine og kontakte praksiskontakter eller andre de har samarbeidet med tidligere. Dette er en pragmatisk og effektiv tilnærming, og i mange tilfeller fungerer dette godt, men ikke alltid. Følgende sitat illustrerer hvordan tjenestene ikke alltid ser seg tjent med denne måten å innhente tjenesterepresentanter på:

Kan også huske at vi snakket om hvem som ble oppnevnt som representant fra arbeidsgiver. Var det en som arbeidsgiver hadde bestemt, eller var det en som tilfeldigvis institusjonen hadde samarbeidet med tidligere? En tjenesterepresentant var halvveis inne fordi institusjonen tenkte det var en fin person å ha med seg. Da protesterte vi fra styringsgruppen.

En annen respondent beskriver et tilfelle der rekrutteringen heller ikke fungerte optimalt: «Hos oss burde det være naturlig å ta med leder og studentkoordinator, og ikke en tilfeldig person som meg. De burde kanskje vært mer spesifikke på hvem de ønsket skulle sittet i et slikt utvalg.»

Tjenesterepresentantene mener også det er viktig at slike prosesser dekker en tilstrekkelig bredde når det kommer til representasjonen. Dette er spesielt viktig for studieprogram som utdanner studenter for mange ulike tjenester. Dersom prosessene inkluderer få tjenesterepresentanter, kan dette være vanskelig. Noen uttrykker også et ønske om en likere representasjon mellom institusjonene og tjenesterepresentantene: «Savnet at arbeidsgruppene hadde en mer jevn fordeling. Det var ganske ujevnt fordelt i selve arbeidsgruppene.» Tjenesterepresentantene viste forståelse for at det kan være krevende å

sikre bredde i tjenesterepresentasjonen, spesielt for fagområder som favner bredt. De mener likevel at det er noe institusjonene bør etterstrebe.

I tillegg til bredde i tjenesterepresentasjonen trakk respondentene inn betydningen av studentrepresentasjon. Flere som hadde sittet i arbeidsgrupper eller referansegrupper med studenter, uttrykte at dette var svært positivt. En tjenesterepresentant trakk også frem at studenter burde få delta i prosessen på like vilkår som tjenesterepresentanter for å sikre at deltakelsen ikke blir opp til den enkelte students engasjement og kapasitet: «Tjenesterepresentanten kunne fakturere, dette kunne ikke studentene, og det stod da på studentenes engasjement. Det hadde vært en fordel om studentene hadde kunnet deltatt på like vilkår.»

Basert på tjenesterepresentantene uttalelser fremstår det hensiktsmessig at institusjonene i større grad formaliserer samarbeidet med tjenestene i slike prosesser. Dette vil kunne skape en bedre tilknytning til tjenesten som en helhet.

14.3 Praktisk gjennomføring

Respondentene ga gjennomgående uttrykk for at institusjonene kunne gitt tydeligere informasjon i oppstarten av dialogen med tjenestene. Flere uttrykker at det var uklarerheter med hensyn til hva oppdraget ville omfatte, hvilken rolle tjenesterepresentantene skulle ha og/eller hvor mye tid/ressurser oppdraget ville kreve. Flere av respondentene gav uttrykk for at studieplanarbeid er noe de sjelden har befatning med, og at de trengte tid til å sette seg inn i hvilke nasjonale og lokale retningslinjer institusjonene må forholde seg til i utviklingen av studieplaner. God informasjon fra institusjonen er derfor veldig viktig. En tjenesterepresentant beskrev det på følgende måte: «Den informasjonen jeg fikk på forhånd, er sikkert god når man jobber på høyskolen, men ikke i fag. Spranget blir stort.»

Selv om informasjonen i forkant kunne være mangelfull, uttrykker flere at institusjonene var gode på å forklare og redegjøre i møtene. Hovedinntrykket er at fagmiljøene møtte tjenesterepresentantene og studentrepresentantene på en god måte. Institusjonene var flinke til å oppklare uklarerheter og skapte et godt rom for utveksling av ideer. Noen respondenter gav imidlertid uttrykk for at det akademiske språket de fagansatte benytter, kunne være litt utfordrende å forholde seg til. De hadde forståelse for at institusjonene må oppfylle visse språklige krav i for eksempel utviklingen av læringsutbytter, men at det til tider kunne bli litt vel mye fokus på språklige nyanser. Selv var de mer opptatt av det store bildet, som for eksempel hvilke temaer som inkluderes. Her poengterer de igjen hvor viktig det er at de blir inkludert på et tidlig tidspunkt før alle bakenforliggende valg er tatt.

Tjenesterepresentantene kom også inn på viktigheten av at studentrepresentantene og de selv blir behandlet som likeverdige parter i møtene. Her satt de fleste igjen med gode opplevelser. De fagansatte var flinke til å oppklare uklarerheter og legge til rette for utveksling av ideer. Majoriteten satt også igjen med en opplevelse av at institusjonene var flinke til å lytte til tjenestenes ønsker, og at de viste vilje til å finne løsninger på hvordan disse kunne inkorporeres i studieplanen. Samtidig viste de forståelse for at ikke alle deres ideer og ønsker kan etterkommes i en slik prosess.

En betydelig andel av respondentene opplevde manglende oppfølging i ettertid. Etter at studieplanen var ferdigstilt, hørte de ikke noe mer fra institusjonen. Dette mente de var

uheldig, og mange satt også igjen med ubesvarte spørsmål. For eksempel visste de lite om hvordan innspillene deres hadde blitt mottatt, og om disse ble inkludert videre i prosessen. Flere ga uttrykk for at det hadde vært ønskelig med et avsluttende møte mellom partene som hadde deltatt i prosessen.

14.4 Tidsutfordring

Mange av utfordringene som trekkes frem, ser ut til å kunne tilskrives knappe tidsrammer. Dette kan være alt fra kort tid mellom invitasjon og prosjektstart, tid til møter, tid til å sette seg inn i dokumenter før møter eller tid til å rådføre seg med egen tjeneste mellom møter. God samhandling tar tid, og flere ga uttrykk for at institusjonene ikke alltid tok høyde for at også de trengte tid til å gjennomføre sine interne prosesser. Som en tjenesterepresentant sa: «Jeg skulle ønske at vi hadde hatt bedre tid på dette, så vi kunne fått en bedre intern prosess og gitt bedre innspill på studieplanene. Det gikk litt fort i svingene.»

Tjenestene viste forståelse for at institusjonene måtte forholde seg til eksterne tidsfrister, og at dette var en del av tidskabelen. Her er det imidlertid viktig å utdype at institusjonene som sier at tid har vært en utfordring, ikke er en homogen gruppe, og det er stor variasjon i hvordan institusjonene har løst arbeidet innenfor tidsrammen. På den ene siden har vi institusjoner som ikke har hatt noe samarbeid med tjenestene og begrunner dette i mangelen på tid (informasjon hentet fra selvevalueringene). På den andre har vi institusjoner som har gjennomført prosesser med tjenesteinkludering på flere nivåer (styringsgrupper, referansegrupper og arbeidsgrupper). Det er tydelig at ulike institusjoner har utnyttet tidsrommet på svært ulike måter. Også de tjenesterepresentantene som hadde tatt del i mer omfattende prosesser, ga uttrykk for at de opplevde tidspress, men var gjennomgående mer tilfredse med arbeidet de hadde tatt del i.

Det er her viktig å trekke frem at noen av institusjonene har hatt andre praktiske utfordringer som har gjort samarbeid vanskelig enn knapphet på tid. For eksempel har fase 2-utdanningene hatt større utfordringer med å samhandle med tjenestene enn fase 1-utdanningene. Dette kommer som følge av situasjonen med covid-19, som påvirket en større del av tidsrommet fase 2-utdanningene hadde til rådighet til studieplanutvikling.

14.5 Samarbeid etter RETHOS

Majoriteten av tjenesterepresentantene kom fra tjenester som hadde etablerte samarbeid med institusjonene før RETHOS-arbeidet startet. Disse uttrykte i all hovedsak at RETHOS-arbeidet ikke har ført til mer samarbeid enn de hadde tidligere, men så ikke dette som et problem, da det eksisterende samarbeidet har vært godt. Noen uttrykte videre at det eksisterende samarbeidet i stor grad har omhandlet praksis, og at samarbeidet gjerne kan utvides utover dette. Blant representantene som kom fra tjenester som ikke allerede hadde etablerte samarbeid i forkant av RETHOS-prosessen, er det svært få som kan vise til at dette ble etablert i etterkant. Noen som uttrykte et ønske om et tettere samarbeid. Som en respondent sa det: «Veldig positivt til å bli invitert inn i en slik prosess. Det er viktig at studentene lærer om hva som rører seg i tjenestene. En må gå linja helt ut, og ikke la det bli med en engangsinvitasjon.»

En stor del av de eksisterende samarbeidene handler om praksis. Dette er tjenestene svært positive til, men flere ønsker også et tettere samarbeid som legger opp til informasjonsutveksling mellom tjenestene og de ansatte på andre områder. De ansatte ved institusjonen kan for eksempel komme på besøk for å se hvordan tjenestene jobber. En annen mulighet er at tjenestene- og brukerrepresentanter i større grad bidrar inn i undervisningen. Her fremstår det som at spesialisthelsetjenesten har et fortrinn ved at de igjennom sine formaliserte samarbeidsavtaler mellom institusjonene og sykehusene har en kultur for delte stillinger. Dette er noe flere trakk frem som svært positivt for å sikre tett samarbeid mellom institusjonene og tjenestene.

Vedlegg 1

RETHOS selvevalueringsspørsmål, sosialt arbeid

Institusjonell kontekst

1. Gi en beskrivelse av hvordan dere har tenkt og arbeidet når dere reviderte eller utviklet den nye studieplanen etter innføringen av de nye nasjonale retningslinjene. Adresser gjerne eventuelle institusjonelle særtrekk og/eller andre faktorer som har satt sitt preg på arbeidet.

Maks 1 side

Samsvar mellom studieplan og retningslinjen:

2. Hvordan ivaretas læringsutbyttene fra de ulike kompetanseområdene i retningslinjene i den lokale studieplanen?

Dersom det er hensiktsmessig så kan svaret struktureres etter de ulike kompetanseområdene:

- Rammer for og perspektiver på sosialt arbeid
- Kunnskap om og arbeid med sosiale problemer

Maks 4 sider

3. Hvordan ivaretar studieplanen retningslinjenes krav til studiets oppbygning?

Maks 1 side

4. Hvordan ivaretar studieplanen retningslinjenes krav til praksisstudier? Adresser følgende områder:

- hvordan sikrer dere at studentene oppnår relevante læringsutbytter i praksisstudiene
- omfang av praksisstudiene
- valg av praksisarenaer

Maks 1 side

Erfaringer fra implementeringen:

5. Hvordan vurderer dere retningslinjenes anvendelighet i arbeidet med å utvikle den lokale studieplanen?

Hjelpetekst: I mandatet for RETHOS og i felles nasjonal rammeplan for helse- og sosialfagutdanningene blir det slått fast at retningslinjene «skal være førende for institusjonens arbeid med utdanningene». Med «anvendelighet» mener vi her om retningslinjene har vært et godt utgangspunkt for å utvikle lokale studieplaner. I besvarelsen ønsker vi at dere beskriver mulighetene og utfordringene som arbeidet med å utvikle nye studieplaner tuftet på retningslinjen har medført.

Maks 1 side

6. Hvordan vurderer dere muligheten for lokal tilpasning i arbeidet med å utvikle den nye studieplanen?

Hjelpetekst: I mandatet for RETHOS og i felles nasjonal rammeplan for helse- og sosialfagutdanningene blir det slått fast at «Det skal være handlingsrom innenfor retningslinjene til faglig utvikling, nyskaping og institusjonell tilpasning ved den enkelte institusjon». I besvarelsen ønsker vi at dere reflekterer rundt i hvilken grad dere har hatt muligheten til å benytte dere av det skisserte handlingsrommet, og eventuelle utfordringer relatert til lokal tilpasning.

Maks 1 side

7. Samarbeid med tjenestene

- a) I hvilken grad har dere samarbeidet med tjenestene i arbeidet med å utvikle ny/revidert studieplan, og hvordan har dette samarbeidet tatt form?
- b) Hvilke utfordringer og muligheter har samarbeidet generert?
- c) I hvilken grad har tjenestene fått innflytelse på nåværende studieplan? Opplever dere at innflytelsen er større eller mindre sammenlignet med tidligere?
- d) Hvem har dere samarbeidet med? Her ønsker vi kun navn på tjenestestedet. Vi kommer til å ta kontakt med tjenestene for å samle inn tjenestenes erfaringer fra samarbeidet, som en del av evalueringen.

Hjelpetekst: Det er et uttalt mål for RETHOS at tjenestene i større grad involveres i utformingen av innholdet i utdanningene. Dette gjøres på ulike måter, mellom annet ved at sammensetningen av programgruppene som har utformet retningslinjene har vært sammensatt av representanter fra UH-sektoren, tjenestene og studenter.

Utdanningsinstitusjonene skal inngå samarbeidsavtaler med praksistilbydere, og disse avtalene kan også regulere forsknings-, utviklings- og innovasjonssamarbeid. I besvarelsen ønsker vi at dere beskriver hvordan dere har samarbeidet med ulike tjenestesteder i arbeidet med å utvikle ny/revidert studieplan. Med «tjenestene» mener vi her praksissteder og andre institusjoner som utøver profesjonen. Med «samarbeid» mener vi alt fra direkte deltagelse i studieplanarbeidet til deltagelse i referansegrupper etc.

Maks 2 sider

8. Samarbeid med andre fagområder

- a) I hvilken grad har dere samarbeidet med andre fagområder i arbeidet med å utvikle ny/revidert studieplan?
- b) Dersom relevant: Hvilke fagområder har dere samarbeidet med?
- c) Dersom relevant: Hvordan har samarbeidet sett ut?
- d) Dersom relevant: Hvilke utfordringer og muligheter har samarbeidet generert?
- e) Opplever dere at samarbeidet på tvers av fagområder i arbeidet med å implementere retningslinjene i lokale studieplaner har blitt styrket sammenlignet med tidligere?

Hjelpetekst: Det ligger ikke eksplisitte føringer eller forventninger i RETHOS om samarbeid på tvers av fagområder i utviklingen av nye studieplaner. Likevel er dette et område som styringsgruppen ønsker mer informasjon om, og erfaringene fra institusjonene vil være til hjelp. Med «fagområder» mener vi andre fagdisipliner.

Maks 2 sider

9. Har arbeidet med å lage nye/reviderte studieplaner resultert i samarbeid med aktører som ikke er dekket av de forrige spørsmålene? Dersom ja, beskriv samarbeidet.

Maks 0,5 sider

10. Har arbeidet med å lage nye/revidere studieplaner fått uforutsette konsekvenser som ikke har blitt belyst? Dersom ja, gi en beskrivelse av disse konsekvensene.

Maks 0,5 sider

DRAMMENSVEIEN 288 | POSTBOKS 578,1327 LYSAKER | T: 21 02 18 00 | [NOKUT.NO](https://www.nokut.no)